

Hij die verre reizen doet....

Arend Veenstra

Gisteren kreeg ik Jan Staal aan de lijn. "Arend, zou jij nog een bijdrage willen leveren voor 'Op Het Vinkentouw', bijvoorbeeld over Kieviten?" Ik dacht even na en zei: "Jan, je overvalt me een beetje, ik vraag even bedenktijd." Het flitste door me heen dat ik al eens iets geschreven had in ons blad over plaatstrouwe Kieviten en je moet niet in herhalingen vervallen. Toen ik gisteravond nog eens nadacht over dit onderwerp kwamen er een paar herinneringen boven. Onder anderen dat het 55 jaar geleden is, dat ik van Boskoop naar Reeuwijk fietste en voor het eerst kennismakte met de Familie van der Starre. In mijn achterzak had ik een krantenknipsel uit de toenmalige Heerenveense Koerier, waarin stond dat er in Reeuwijk een Kievitenringstation was, waar Cor van der Starre o.a. met Leidse studenten op een akkertje in de 's Gravenbroekse Plas volwassen Kieviten ringde (Over mijn ervaringen daar zou ik een heel Vinkentouw kunnen vullen).

Figuur 1. Cor van der Starre in opperste concentratie tijdens het vangen van Kieviten op de Reeuwijkse plassen omstreeks 1955. Foto Aart Klein.

En Gistermiddag kwam mijn vriend en wilsterflappersmaatje Minko om een potje metaalverf te halen. Daarmee wil hij een nieuwe slagstok verven. Deze slagstok bestaat uit 2 delen zodat hij in zijn auto past en geen imperiaal op de auto nodig heeft, zoals bij mij het geval is. In het veld worden de beide stukken op elkaar geschoven en klaar is kees. Het lijkt er op dat Minko binnenkort het voortouw neemt als we samen op pad gaan om Kieviten en Goudplevieren te vangen en daarmee komt bij mij het einde in zicht van deze 'tak van sport'.

Dit overdenkende, deed me beseffen hoe bijzonder het is dat ik destijds dat vogelvangersvirus opliep in het Reeuwijkse en het binnenkort mag overdragen – feitelijk al heb overgedragen – aan Minko (over onze huidige ervaringen zou ook wel wat te vertellen zijn, en vooral te zien, want Minko maakt prachtige foto's!). Daartussen liggen dus 55 jaren waarin ik op meerdere lokaties met wisselend succes vooral Kieviten geringd heb. En ik bedacht dat het wellicht goed past om in 'Op het vinkentouw' iets te schrijven over de resultaten daarvan.

In die beginjaren wist ik nog vrijwel niets af van wilsterflappen, wat nu mijn passie is, want ik kwam uit de Stellingwerven, - Z.O.Friesland - en daar waren geen trekkende Goudplevieren. (De laatste Goudplevier die destijds in Nederland broedde verdween uit mijn geboortestreek in 1937). Wel waren er volop andere weidevogels en de eerste terugmeldingen waren dan ook vogels die ik als nestjong ringde. In 1959 kreeg ik, gestimuleerd door Cor van der Starre, mijn eerste ringvergunning. De eerste jonge Kieviten ringde ik in 1960 en de eerste terugmelding kreeg ik in 1962 van een in Vries geringd nestjong die 1½ maand later al dood gevonden werd in Wijnjewoude, 25 km. van zijn geboorteplek. Het werd me daarna al snel duidelijk dat de weidevogels in onze streken als ze op trek gingen geen onbezorgde reis voor de boeg hadden.

In die 60er jaren kreeg ik achtereenvolgens terugmeldingen van geschoten Kieviten uit Frankrijk en Spanje, zelfs een jonge Grutto die ik als bijna vliegvlug ringde, werd 2 maanden later al dood aangetroffen in Guinee-Bissau, wat toen nog Portugees West-Afrika genoemd werd. De vader van Gerrit Speek schreef op de terugmelding: "Dit is de meest zuidelijke Grutto, gefeliciteerd." Maar er was ook een Kievit die in zijn 3^e levensjaar zich in zijn broedgebied te pletter vloog tegen een draad en een Scholekster die 22 jaar na het ringen op zijn geboorteplek vers dood gevonden werd.

In de afgelopen 50 jaar ringde ik grofweg 4.800 Kieviten, nog geen honderd per jaar. Sommigen vinden dat al een mooi aantal. Maar ik heb destijds meegemaakt dat Cor van der Starre in Reeuwijk - weliswaar onder gunstiger omstandigheden - in één jaar er een 500 ving. Van die 4.800 Kieviten werden er tot nu toe 101 teruggemeld, dus ruim 2%. Mogelijk zijn er wel meer teruggevonden, maar het is de vraag of elke geringde en teruggevonden vogel gemeld wordt bij de instelling die op de ring genoemd wordt.

Figuur 2. Minko v.d. Veen met pas gevangen Kievit in de kop van Drenthe, zomer 2010. Eigen foto.

Hierboven schetste ik al een beeld van de eerste terugmeldingen. Daarna vielen ze regelmatig op de deurmat, waarna ik ze steeds verwachtingsvol openmaakte. Al snel bleek mij, dat Frankrijk niet alleen een geliefd overwinteringsgebied is van onze geringde Kieviten, maar dat er ook driftig op geschoten werd en wordt. In totaal legden daar 47 het loodje, om een aardige woordspeling te gebruiken. Dat is bijna de helft van alle terugmeldingen die ik kreeg. Maar ook in Spanje werden er van de acht teruggemeldde kieften er zes geschoten. Van één werd het ringetje teruggevonden via een metaaldetector; ook was er vreemd genoeg één door de kou omgekomen. Uit Portugal kwam één terugmelding, ook geschoten.

Dat de Kieviten die hier in nazomer en herfst verblijven uit een groot broedgebied komen valt af te leiden uit de ontvangen terugmeldingen. Ze kwamen uit Noorwegen, Finland, Estland, Polen, Duitsland, Engeland en België en natuurlijk ook uit ons eigen land. Daar werd geen schot op gelost. De uit Nederland teruggemeldde Kieviten – dat waren er een 20 - geven een gevarieerd beeld wat een kievit zoal kan overkomen als hij dicht bij huis blijft. Zeven werden opnieuw gevangen en weer losgelaten resp. in Buren op Ameland, Den Horn (Gr.) Koudum, Marum, Boerakker, 't Kret bij Tolbert en Matsloot (Dr.). Van één Kievit werd door een bekwame telescoopwaarnemer bij Hoogkerk de ring zelfs afgelezen. Voor mij een unicum. Eén vloog tegen een draad, vier sneuvelden in het verkeer, waarbij er één was die de trein bij Zuidhorn niet wist te ontwijken. Er werden vier dood gevonden zonder verdere mededelingen bij Wijnjewoude, Boerakker, Grootegast en Peize. Eén werd als broedvogel gepakt door een bunzing bij Drachten. In Schuilenburg (Fr.) werd een Kievit gepakt door een roofvogel en er werd een ring gevonden in een braakbal van een roofvogel in de Norger bossen.

8 – Op Het Vinkentouw

Eén van de laatste terugmeldingen kreeg ik uit Gorgovski, bij het Vyazhevskoemeer gelegen in de buurt van Omsk. Daar was deze Kievit op 3 mei 2007 gewond aangetroffen. En Omsk ligt ver in Siberisch Rusland, ruim 4.400 km. naar het oosten. Drs P. maakte in die buurt zijn Dodenrit, en dat ging zo :

Wij rijden met de trojka door 't eindeloze woud, het vriest een graad of 30, het is winter en vrij koud. De paardenhoeven knersen in de pasgevallen sneeuw, 't Is avond in Siberië, en nergens is een leeuw. We zijn op weg naar Omsk, maar de weg daarheen is lang, en daarom vullen wij de tijd met feestelijk gezang.....

Ik zal U verder niet vermaken met Drs.P. en teruggaan naar de plek waar wij – Minko en ik – deze Kievit bij de poot hadden en hem ringden. Dat was op 8 februari 2005 net ten oosten van de gasopslag bij Langelo. Het was een overjarige man. Wij ringden er die middag 3 Kieviten en mogelijk kwam deze vogel wel uit Rusland om er de kou van Omsk te ontlopen. Wie zal het zeggen. Het lijkt ons meer voor de hand te liggen, dat dit volwassen mannetje later op de terugweg naar zijn broedgebied, wat uit de koers geraakt is, en in het Siberische laagland terecht kwam. We hebben nog een poging gedaan om bij onze Russische vogelaars in Moskou wat meer informatie te krijgen, maar ze berichten ons dat dit niet mogelijk was omdat deze gegevens verstrekt waren door een jachtinstituut uit het verre Siberië. We nemen nu maar aan dat onze Langelosche Kievit onder schot genomen is en daardoor gewond in handen kwam van Siberische jagers.

.....Ja inderdaad, wie verre reizen doet kan veel verhalen, al blijkt dat Kieviten soms - en gelukkig niet overal - niet alleen beducht moeten zijn voor eierenzoekers, maar ook voor jagers.

Arend Veenstra, Westervelde, 16 juli 2010

Figuur 3. De kievit die uit Siberië teruggemeld werd. Foto Minko v.d. Veen.